

Самур

№ 2 (273) 2014-ййсан 27-февраль

1992-ййсан январдлай акъатзава

Цийивилер

www.samurpress.net

Цийи шегьер эцигнава

Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиеван кьайгъударвилдин нетижа яз тек са 2013-ййсуз хайи чилер туна катиз мажбур хъайбурукай 28 агъзур кас цийи квалериз куьч хъанва. Генжеда мукъвал вахтара 155 хизан паталди цийи квалер, шегьердин кьене шегьер эцигнава. 25 къакъан дараматда 7 агъзур кас патал вири жуьредин кьулай шартлар арадал гъанва. Цийи шегьерда чехи мектеб, аялрин бахча, сагъламвал хуьдай кархана, 500 кас кьадай меденятдин имарат эцигнава. Санлай 2001-2013-ййсара республикада катиз мажбур хъайи хизан патал эцигнавай 82 поселокда ва магълейра 40 агъзур мензил кардик кутуна. Эхиримжи 10 ййсан кьене и сихилдай тир инсанрин ихтиярда 77 поселок ва магъле, 120 мектеб, 6 музыкадин мектеб, 33 аялрин бахча, 37 сагъламвал хуьдай кархана вуганва.

Виликди тухун патал

Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиева и ййкъара «Азербайжандин меденятдин концепция» тестикъардай серенжемдиз куьл чугуна. И концепция Азербайжандин меденят виликди тухун, ам кьенепатан ва кьенепатан хаталувилерикай хуьн, дуьньядин меденятдихь агалкуьралди какахуьн, меденятдин рекъий инсанрин ихтиярар хуьн паталди тестикъарнавайди я. И ниятдалди цийи проектрикайни программайрикай менфят къачуда.

Жуввал хуьзва

Россиядин Ульяновск шегьерда 30 агъзурдав агакъна азербайжанвийр ашаминш жезва. Абуру хайи члал, милли адетар, жуввал хуьн патал вири жуьредин алахуьнар ийизва. Ина абурухь Азербайжандин тарих ва меденят кьалуьзавай музей-мектеб ава. 78-нумрадин мектебда гьар гьяддин юкъуз Азербайжан члалан тарсар гуьзва. И ййкъара мектебда Имадеддин Несимидин 645 ййсаз талуькъарнавай поэзиядин мярекат тухвана. Ульяновскда азербайжанвийрхь гьакни «Гатфар» твар ганвай ансамбль, «Садра Кьафкъаза» твар алай КВН ва футболдин командаяр ава.

ХОЖАЛЫДИН СЕД

Эрменистандин яракьлу кьуватри Хожалы шегьерда азербайжанвийр кьирмишай ййкъалай 22 ййс алатнава. 1992-ййсан 26-февраль алуькъзавай ййфиз эрменийри Хожалыда 613 инсан яна кьенай. Абурун арада 83 аял, 106 дишегьлини авай. 56 касдиз лугъуз тежедай кьван чехи зулумар авунай, 8 хизан кьиллай-кьилди тергнай. 25 аялди гьам диде, гьамни буба, 130 аялди хайбурукай сад квадарнай. И вакъайрикай шумудни са ктабар кхъенва. И ййкъара хайбуру кьведни квадарнавай 25 аялдикай рахазвай «Чехи тахъай аялар» ктаб чапдай акъуднава. Адан автор Modem.az сайтнинин кьилин редактор Элшад Эйвазлы я.

Алай вахтунда дуьньядин гзаф уьлквейри Хожалыдин сед

тарихдин чехи кьиргьинрикай тирди малумарнава. Тарихчийри эрменийрин вагъшивилер, абуру Хожалыда тухвай кьиргьинар Хатындин, Хиросимадин, Нагасакидин, Угандин кьиргьинрихь галаз гекъигзава ва ам лугъуз тежедай кьван кьаддарвилдин вакъиа тирди кьейд ийизва.

Хожалыдин сед гьам чи республикада, гьамни цудралди кьенепатан уьлквейра кьейд авуна. Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиева алай ййсан 13-февралдиз «Хожалыдиз адалат!» кампания тухунихь галаз алакъалу тир серенжемдиз куьл чугуна. Алай вахтунда дуьньядин 50-далай виниз уьлквейра вишералди гуьгьуьллу инсанрин муькувай иштираквилелди и кампания давам жезва.

ГАЗЕТ АКЪУДДАЙЛА ЧИР ХЪАНА

Москвадин агъалияр

И ййкъара чир хъайивал, Москвадин агъалийрин кьадар 11 миллиондиз агакънава. Абурукай 31% урусар я. Абурулай алаатайла кьвед лагъай чка азербайжанвийри къазва - 14%. Им 1 миллионни 540 агъзур кас лагъай члал я. Амай халкъарин кьадар агъадихь галайвал гьисабнава: татарар, башкирар, чувашар - 10%; украинвийр - 8%; эрменияр - 5%; тажикар, узбекар, къазахар, кьиргьизар - 5%; кореввийр, китаивийр, вьетнамвийр - 5%; белорусар, гуржийр, молдованар ва къарачар гьарад кьилди - 3%; чувудар - 2%; маса халкъар - 4%. Чеченвийри, дагъустанвийри ва ингушри Москвадин агъалийрин 4% тешкилзава. Абурукай 1% лезгийр я. Рекъемралди Россиядин меркезда лезгийрин кьадар 110 агъзур я.

Минайрикай михьда

Азербайжандин чилер минайрикай михьун патал туькуьрнавай Милли Агентвилин (ANAMA) директор Назим Исмаилова малумат гайивал, алай ййсан 21- январ-

дилай чилер минайрикай михьиз гатуннава. И краб 6 вацран кьене кьилиз акъудна кланзава. Кьебеледин РЛС-дин 220 гектар чилер минайрикай михьун патал генани чехи алахуьнар ийизва. Алатай ййсуз 13 миша жагъанва.

Малум тирвал, 2013- ййсан гатуз урусри РЛС-дин кваллах акъвазарна ам Азербайжандин ихтиярда вуганва.

Кьелиз жеда

Россиядин гьукуматди 2014-2015 - келунин ййсуз кьенепатан уьлквейрин ватандашриз и гьукуматдин бюджетдин гьисабдай кьелдай мумкинвал гудай къарар кабулнава. Цийи къарардин кьадайвал, гила Азербайжандин жегьилривайни Россиядин институтра и кьетленвилерикай менфят къачуна кьелиз жеда. ВУЗ-рик экелъзавай ксаривай келун патал 6 кьван институт хьагъиз жеда. Гьукуматди кьенепатан студентриз кьулай шартлар арадал гьуьнк галаз санал стипендияни гуда. Урус члал хьсандиз чизвачир жегьилар гьазурвилдин курсариз кабулда. Абуру гьакни общежитийрив таъминарда.

ЧАКАЙ КХЪЕНАЙ...

Лезгийр рикI михьни, гьейратлу ва вижедан авай ксар я. Абуру диндилайни пара чини адетар хуьда. Лезгийри муьгьман виридалай гьуьрметлу кас яз гьисабда. Адаз Кьевелай гьуьрмет авун и халкъдиз хас хьсан кьилх я. Муьгьмандиз келс килигай кас абурун вилий гьасятда аватда.

Лезгийр къакъан къаматдин, гьуьлду ва сагълам инсанар я. Абурун чина нуру ава. Мердвилерикайни рикIин михьвилерикай хабар гьузвай чинин жезгийр дагълар галайнихь фишвай векъи жезва.

Лезгийрин дишегьлийр пара шер ва акъулду я. Азияда авайдалай тафаватлу яз ина дишегьлидиз лугI хьиз килизвачар. Лезги дишегьлиди кьвалдин вири четин краб ийизватлани, ам азад я. Куьлтегар янавай кьеле хуьзвач, мел-межлесиде итирмихь галаз санал иштиракзава.

Н.Н.Муравьев

Кьисметдихь
глазни женг
чугуна кланда.

Лезги халкъдин
мисал

Цийивилер

www.samurpress.net

Жегьилрин меркез

Интернетда сес гунин нетижада Къуба шегьер 2014-йисан "Жегьилрин меркез" хкянава. Хкягьунин мярекатда иштирак авур 575 агьзур касди genclerqaytaxi.az сайтина и тиварлиз Къуба район лайихлу тирди къалурна. И хкягьун "Азербайжандин жегьилар 2011-2015-йисара" тивар ганвай гьукуматдин программатив

къадайвал кьиле тухванвайди я. Азербайжандин жегьилрин ва спорддин министрдин заместитель Интигам Бабаева и йикъара Къуба шегьердин гьилбиллин лешан тир кувьел районда талук идаградиз регьбервал гузвай Мустафа Нугьбалаевав вугана.

Мад са телеканал

Азербайжандин Милли Телевидение ва Радио Советдин цийи телеканал алай йисан эхирдиди кардик кутада. Им вири республикадин телеканал жедя. Ада кьилди Азербайжандин регионра кьиле физвай вакъайрикай малуматар гуда. Цийи телеканалдихъ авсиятда конкурс тешкилнава ва герек тир документар къабулнава. Ана кьваллахун патал алакьунар авай кадрярни хкьзава. Телеканалди марагьлу прокстар кьилиз акьудда.

Къве гьвечи аял

Лерик районда яшамин жезвай Муьслум Фейзиован 92 йис тамам хьанва. И яшда адахъ 2 гьвечи аял ава. Им аламати кар я. Пуд лагьай гьилера эвленмиш хьайи М. Фейзиован рушан 12, хчин 8 йис я. Чкадин агьалийри лугьзвайвал, агьсакьал гзаф сагьлама ва ада вичин гьвечи веледар хьсандиз хуьзва. И карда адаз чкадин гьукуматдин органрини кувьек гузва.

Комбайнир къачузва

Алай йисуз Азербайжандиз Германиядай «Klass» моделдин 100 комбайн гьйда. И комбайнир никлер генани михъиз гьудай мумкинвал гуда. Азербайжан Республикадин Президент Илгам Алиева кьиле тухузвай кар алай тедбиррикай сад яз девирдив къадай техника къачун патал 10 миллион манат пулунин такьатар чара авунва.

**Ватан гафуни
кагьалдикай
кегьалд ийида.**

**Лезги халкъдин
мисал**

ДАНА БІР ЕЛМЛӘР ДОКТОРУ**TƏBRİK EDİRİK!**

■ Azərbaycanın ləzgi alimlərinin siyahısına bu yaxınlarda yeni ad əlavə olunmuşdur. Respublika Nobel İnformasiya Mərkəzinin sədri Bəybala Ələsgərovun adı. 1954-cü ilin mayın 10-da Qusar rayonunun Köhnə Xudat Qazmalar kəndində anadan olmuş Ələsgərov Bəybala Aydıbala oğlu Qusar şəhər 1 saylı orta məktəbini bitirib, Bakıdakı Xəzər Gəmiçiliyinin "Paris kommunası" gəmi təmiri zavodunda əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Burada fəhləlikdən növbə rəisi vəzifəsinədək yüksəlmiş, zavodun partiya təşkilatına, müxbir postuna, təbiəti mühafizə cəmiyyətinə rəhbərlik etmişdir.

1976-1982-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetində təhsil almış, oranı bitirdikdən sonra M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Kitabxanasında metodist, redaktor, böyük redaktor, aparıcı mütəxəssis, bölmə müdiri vəzifələrində çalışmışdır. B.Ələsgərov 1988-1992-ci illərdə Moskva Dövlət Mədəniyyət İnstitutunun aspiranturasında təhsilini davam etdirmişdir. O, keçmiş Sovet İttifaqının ilk kitabxana-klub sisteminin metodikasının nəzəri cəhətdən hazırlanmasında iştirak etmiş, həmin sahə ilə bağlı elmi əxtarılar aparmış, ölkənin bir sıra şəhərlərində çıxan nüfuzlu jurnallarda elmi məqalələrə çıxış etmişdir.

Bəybala Ələsgərovun respublikamızda və xarici ölkələrdə 250-dən çox məqaləsi çap olunmuşdur. O, həmçinin 15-dən çox elmi-metodiki vəsaitin ("Şəmsi Bədəlbəyli - 90", "Paşa Qəlbınur - 50", "Boyalarda yaşayan ömür", "Nizami Cəfərov - 50", "Sədaqət Kərimova - 50", "Elçin - 60", "Müdrüklük zirvəsinə gedən yol"), o cümlədən irihəcmli ("Elçin", "Hidayət", "Zahid Xəlil", "Sədaqət Kərimovanın həyat və yaradıcılığı", "Görkəmli din xadimi, sülhməramlı elçi") bibliografik vəsaitlərin müəllifidir. Onun qələmindən "Zəngəzürdə doğulmuş", "31 mart azərbaycanlıların soyqırım günüdür", "Zamanın sınaqlarından ömrə açılan yol", "Qusarın şanlı övladları" adlı monoqrafiyalar da çıxmışdır. B.Ələsgərov həmin kitabları beynəlxalq standartlara uyğun qələmə almış, ABŞ, İngiltərə, Almaniya, Türkiyə və MDB ölkələrinin təcrübəsinə əsaslanmışdır.

1993-cü ildə Ümumdünya Nobel Mükafatları Komitəsinin Beynəlxalq Nobel İnformasiya Mərkəzinə üzv, 1996-cı ildən həqiqi üzv seçilmiş ilk Azərbaycan vətəndaşı olan B.Ələsgərov bu qurumda respublikamızı layiqincə təmsil edir. O, ABŞ, İngiltərə, Almaniya və Rusiyadan sonra dünyada beşinci olan Azərbaycan Nobel İnformasiya

Mərkəzinin yaradıcısı və rəhbəridir. 1996-cı ildə Beynəlxalq Nobel İnformasiya Mərkəzinin xüsusi medalına layiq görülmüşdür. 2013-cü ildə Beynəlxalq Nobel İnformasiya Mərkəzinin vitse-prezidenti seçilmişdir. O, Respublika Yazıçılar və Jurnalistlər Birliklərinin üzvüdür. "Samur" Ləzgi Milli Mərkəzi idarə heyətinin üzvü, Respublika Ağsaqqallar Şurasının üzvü kimi ictimai vəzifələrdə də çalışır. Bəybala Ələsgərovu elmlər doktoru adı alması münasibətilə təbrik edir, ona yeni-yeni müvəffəqiyyətlər arzu edirik.

"SAMUR" LƏZGİ MİLLİ MƏRKƏZİNİN İDARƏ HEYƏTİ

İSTANBUL ŞAMİL VƏQFİNDƏ MARAQLI TƏDBİR

■ Bu ilin fevralın 2-də Türkiyənin İstanbul şəhərindəki Şamil Vəqfində maraqlı tədbir keçirilmişdir. Adətən hər ayın ilk bazar günü çay süfrəsi arxasında keçirilən toplantıya bu dəfə əslən Azərbaycanın Quba rayonundakı Qız kəndinin Binnətoğlu nəslindən olan Abdullah Qubalı məruzəçi olaraq dəvət edilmişdi.

Vəqfin divarlarından Bakıda nəşr olunan "Samur" qəzetinin sayları və Qız kəndinin foto-şəkilləri asılmışdı.

Abdullah Qubalı qonaqları salamlayaraq coğrafiyanın insana sadiq, vəfalı və dürüst olduğunu bildirərək, "Mən bu gün sizlərə çaylardan, dağlardan, daşlardan, mağaralardan bəhs edəcəyəm, çünki onlar bizim ölməyən tutaraq tarixin dərinliklərinə aparır," - dedi.

Türkiyənin Qars şəhəri yaxınlığından baş götürüb, Xəzər dənizinə tökülən Kür çayından bəhs edən nətiq dedi: "Kür sözü ləzgi dilində çay, su mənalını verir. Maraqlıdır ki, Qarsın Bəndivan və Ağzıaçıq köylərində aparılan arxeoloji qazıntılarda hərlərdə aid materiallar aşkar olunmuşdur. Təsədüfi deyil ki, babamın köyü Qızın qonşuluğundakı Haput kəndinin sakinləri özlərini "her" adlandırırlar. Bu kəndin camaatı suya kür deyir. Bu, təsədüfi deyil. Qaldı ki,

Maykopda və Kubanda da iki çayın adı Kürdür. Bütün bunlar Qafqaz mədəniyyəti ərazisinin nə qədər geniş olduğunu göstərir".

Sözü ata-baba mirası olan yer adlarına gətirib çıxaran A.Qubalı Qudyal çayının adını ilk dəfə duy-

Daha sonra A.Qubalı dil bəhsinə keçdi. Quzey-Doğu Qafqaz coğrafiyası dil ailəsinə təsnif edərəkən Çeçenistan, Dağıstan və Azərbaycan qəzetindəki dillərə, bu dillərin oxşarlığına və fərqli xüsusiyyətlərinə diqqət çəkdi.

Ləzgi dilinin Cənubi Dağıstanın və Şimali Azərbaycanın ortaq dili olduğunu diqqətə çəkərək, bu adın içində avar, lak, tabasaran, dargi kimi xalqların da yer aldığını açıqladı.

Daha sonra nətiq Xaçmaz, Xudat, Qusar rayonları ilə Xinalıq, Qəçrəç, Elig kəndlərinin qədim mənbələrdə Xaçmaz, Khudat, Khusar, Khaçmaz, K h i n a l l u q , Gerçhresh, Alich

kimi yazıldığını diqqətə çəkdi. Çar və Sovetlər vaxtında xalqlara, dillərə, inançlara basqı olduğunu yada salan Abdullah Qubalı "təəssüf ki, hazırda Azərbaycanda yer adlarına yetərli dərəcədə əhəmiyyət verilmir," - deyə bildirdi.

Toplantıya gələnlər Sədaqət Kərimovanın "Mənim doğma elim" video-filminə birgə tamaşa etdilər. Sonra onlar "Samur" qəzetinin önündə şəkil çəkdirərək qəzetin rəhbərliyinə və oxucularına salam yetirdilər.

WWW.SAMURPRESS.NET

Tədqiqatçılar onu X-XIX əsrlərdə yaşamış, Qafqazda və bütün Şərqdə tanınmış 220 məşhur Dağıstan alimi arasında "ən öncülərdən biri" adlandırmışlar. O, ilk dəfə olaraq, Sufi traktatını (sufi terminlərinin ensiklopediyasını) tərtib etmiş, Qafqazda və təlimin təbliğatçısı olmuşdur. XIV əsrdə yaşamış məşhur Misir alimi Cəmaləddin Əbdürrəhman əl-Əsnəvi onun tanınmış fəkih olduğunu yazmışdı. XI-XII əsrlərdə yaşamış bu adlı-sanlı alim - Əbubəkr Məhəmməd əl-Musa əl-Ləzgi əd-Dərbəndi Bağdadın Nizamiyyə mədrəsəsində dərs demiş ilk ləzgi müfəkkirlərindən idi. O, yeniyetmə çaqlarında Dərbəndin məşhur alimlərinin əhatəsində olmuş, onlardan çox şey öyrənmişdi.

DƏRBƏND ALİMLƏRİNİN ƏHATƏSİNDƏ

X-XII əsrlərdə Dərbənd alimlər şəhəri kimi ad çıxarmışdı. Bu da təsadüfi deyildi. Bir tərəfdən, ərəblər iri səhəd rayonlarını islam mərkəzlərinə çevirir, həmin yerlərdə sufizmi geniş yayırdılar. Digər tərəfdən, bu mərkəzlərdə dini elmlərin və tarixi ədəbiyyatın öyrənilməsinə təşkil etmək üçün həm Xilafətin müxtəlif yerlərindən gətirilmiş, həm də yerli alimlərdən istifadə edirdilər. Bütün bunlar Dərbəndi təkcə dini deyil, həm də mədəni mərkəzə çevirmişdi. (Bax: **Алишберов А.К. "Райхан ал-хаким ва бустан ад-да-каиқ"** Мухаммада ад-Дербенди как памятник мусульманской историографии (конец V/XI в). Авто-реф. канд. дис. СПб., 1991. С. 14).

Şəhərin şöhrətində ləzgi alimlərinin də böyük əməyi var idi. Onların arasında Qadairilər nəslinə xüsusilə seçilirdi. X əsrin ortalarında anadan olmuş, XI əsrin əvvəllərində dünyasını dəyişmiş Əhməd ibn əl-Hüseyn əl-Qadairi uzun illər Dərbəndin baş qazisi kimi fəaliyyət göstərmişdi. Alimlərin himayədarı sayılan əl-Qadairi onlar üçün xüsusi məclis yaratmışdı. İki oğlu Dərbəndin məhəllə hakimi vəzifəsində çalışırdı. Onların hər ikisi Əbu Abdullah əl-Hüseyn əl-Ləzgidən islam hüququnu öyrənmişdi. Bu alimin atası, 1020-ci ildə vəfat etmiş Əbu Abdullah əl-Qadairi bir neçə kitabın müəllifi idi. Əhməd ibn əl-Hüseynin oğlanları da yaxşı alimlər kimi tanınmışdı. Sonralar bütün Şərqdə məşhur ilahiyatçı və sufi kimi ad çıxarmış Əbubəkr Məhəmməd ibn Musa əl-Ləzgi əd-Dərbəndi onlardan dərslər almışdı.

Bundan sonra Qurahda təhsilini davam etdirən Məhəmməd əd-Dərbəndi yerli alimlərin tövsiyəsi ilə Şərqi tanınmış islam mərkəzlərinə getməyi qərara alır. O, Məkkə, Mədinə, Bağdad, İsfahan, Rey, Qazvin, Nişapur şəhərlərində təhsil alır. (Bax: **Шихсаидов А.Р. Очерки истории, источниковедения, археографии средневекового Дагестана. Махачкала, 2008. С. 137**). Elmlərə dərindən yiyələndikdən sonra fəaliyyət üçün Bağdadı seçir.

BAĞDADDA KEÇƏN İLLƏR

Məhəmməd əd-Dərbəndi Bağdadı təsadüfən seçmişdi. 762-ci ildə əsas qoyulmuş bu şəhər tezliklə Xilafətin ideoloji və mədəni mərkəzinə çevrildi. X-XI əsrlərdə Bağdadda çoxlu kitabxanalar, mədrəsələr, məscidlər, xəstəxanalar, mavzoleylər inşa olunmuşdu. Onlardan biri də 1064-1066-cı illərdə böyük səlcuq vəzir Nizam-ül-Mülkün tikdirdiyi mədrəsə idi. Həmin mədrəsə vəzirin şərafinə Nizamiyyə adlandırılmışdı. Burada tanınmış alimlər dərs deyirdilər. Fikih (qanunşünaslıq), hədisşünaslıq, sufi tarixi elmlərinə dərinləndirən yiyələnmiş Məhəmməd əl-Ləzgi əd-Dərbəndi burada dərs deyəcəyini xəyalına belə gətirmirdi. Lakin bir təsadüf ona yol açdı. Bağdadda yaşayan Dağıstan alimləri ilə maraqlanan ona bir neçə nəfərlə yanaşı Əbu Ömər

Usman ibn əl-Müsəddəd ibn Əhməd əl-Ləzgi əd-Dərbəndini də nişan verdilər. Nizamiyyədə fəkih (qanunşünaslıq müləlimi) işləyən Əbu Ömər əd-Dərbəndi həmyerlisinin son dərəcə istedadlı alim olduğunu görüb, mədrəsə müdiriyyətinə onu işə götürməyi xahiş edir. Müdiriyyət müəyyən sınaqdan sonra Məhəmməd əl-Ləzgi əd-Dərbəndinin haqqqatən də böyük alim olduğunu təsdiqləyir və onu işə qəbul edir.

O vaxt Nizamiyyədə Dərbənddən olan iki ləzgi alimi işləyirdən tədqiqatçılar bəzən onları səhv salırlar. Çünki Misir alimi əl-Əsnəvi onların hər ikisi haqqında fikrini bildirib, Əbu Ömər əd-Dərbəndi haqqında alim özünün məşhur "Tabakat aş-şafiyə" kitabında belə yazıb: "Fəkih Əbu Ömər Usman ibn əl-Müsəddəd ibn Əhməd əd-Dərbəndi Bağdad fəkihisi kimi məşhurdur. Ona görə ki, o, xeyli müddət

kimi 1104-cü ildə sultan olur. O, imperiyaya daxil olan bəzi üsyankar xalqları cəzalandırmağı və bu yolla hakimiyyətinə gücləndirməyi qərara alır. Buna cavab olaraq həmin xalqlar mübarizəni daha da şiddətləndirirlər. Azadlıq mübarizəsində ləzgilər də fəal iştirak edirdilər. Onlar gürcü çarı IV Davidin qoşununda döyüşürdülər. Bu qoşun 1123-cü ildə Şirvanı, sonra isə Dərbəndi səlcuqlardan azad edir. Azad olunmuş Dərbənddə yenə Həşimilər sülaləsi hökmranlığı davam etdirir. (Bax: **Магомедов Р.М. История Дагестана. Махачкала, 1991. Л. 46**).

Döyüşlərin səngidiyini və şəhəri yenidən elmə və mədəniyyətə qayğı ilə yanaşan Həşimilərin idarə etdiyini görə Məhəmməd əd-Dərbəndi şəhərdə mədrəsə açır, sufi məclislərini təşkil edir. Məclislər o qədər maraqlı keçirdi ki, burada Dərbəndin bütün təbəqələrindən olan adamlar iştirak edirdilər. Onların arasında kağız hazırlayanlar, ipəkçilər, baliqçılar, sabun bişirənlər, dərziyələr və digər peşə sahibləri daha fəal idilər. (Bax: **Сандов М.-С. Творчество дербентского ученого XI в. Абу Бакра Мухаммеда б. Муса б. ал-Фараджа ад-Дербенди. - Рукоп. фонд Института Истории, Языка и Литературы Дагестанского филиала АН СССР. Ф. 3. оп. 1, д. 94. Л. 5-7**).

Həm bu cəhəti, həm də Məhəmməd əl-Ləzgi əd-Dərbəndinin əsərlərinin dəyərini nəzərə alan tarixçilər Dərbənddə o vaxt hədisşünaslığın, fikih (müsləman hüququna nəzəriyyəsinin), sufi ədəbiyyatının və tarixi ədəbiyyatının möhkəm əsaslarının yarandığını xüsusilə qeyd edirlər. Məhəmməd əl-Ləzginin böyük alim olduğunu o vaxt bütün Şərqdə tanınmış Hakim əl-Ləzgi əl-Xunliki əd-Dərbəndi də

qeyd etmişdir. Bu alim haqqında məşhur ərəb tarixçisi və coğrafiyaşünası Haqut əl-Haməvi özünün "Coğrafiya lüğəti" kitabında məlumat verərək yazmışdı: "...Hakim əl-Ləzgi əl-Xunliki əd-Dərbəndi... çox yaxşı və mötəbər fəkih idi. Müsləman hüququnu əl-Qəzəlidən dərslər almışdı... (Sonralar) o, 538-ci ilin şaban ayında dünyasını dəyişənə kimi Buxarada yaşamışdır". (Bax: **Yaout's Geographisches Wörterbuch, hrsg. Von F. Wüstenfeld. Bd 2. Leipzig, 1866. Ph. 478**).

Tarixi məxəzlərdən göründüyü kimi, qeyd etdiyimiz dövrdə Bağdadın Nizamiyyə mədrəsəsində iki deyil, üç ləzgi alimi - Usman əl-Ləzgi, Məhəmməd əl-Ləzgi və Hakim əl-Ləzgi dərs demişdir. Sonuncunun müəllimi əl-Qəzəli Nizamiyyə 1091-1096-cı illərdə işləmiş, sonra elmi işlə məşğul olduğu üçün kafedrasını qardaşı Əhmədə təhvil vermişdir. Alimin tövsiyəsi ilə Hakim əl-Ləzgi də həmin kafedraya işə götürülmüşdür. Hakim uzun illər burada dərslər dedikdən sonra Buxaraya köçmüşdür. Onun verdiyi məlumata görə Məhəmməd əl-Ləzgi əd-Dərbəndinin sufiyyəyə aid traktatı Orta Asiyada məşhur idi. Buxara mədrəsələrində ondan dərslik kimi istifadə olunurdu.

Məhəmməd əl-Ləzgi haqqında verilməmiş bir məlumat da maraqlıdır. O, Dərbəndə qayıtdıqdan sonra vaxtilə Ləzgiyənin Qurah şəhərində təhsil aldığı mədrəsənin taleyi ilə maraqlandı. Alim bu elm öcağının imkansızlığı üzündən bir neçə il əvvəl bağlandıqını biləndə buraya gəlib, vəziyyəti aradırdı. Onun maddi və kadr cəhətdən göstərdiyi köməkdən sonra mədrəsə fəaliyyətə başlayır. Alimin kitabından burada da dərslik kimi geniş istifadə olunur.

Təəssüf ki, alimin sonrakı taleyi və nə vaxt vəfat etməsi barədə tarixi məxəzlərdə heç bir məlumat yoxdur. Onun biza çatmış "Reyhan əl-hakaik və bustan əd-dakaik" əsəri isə hazırda Rusiya Elmlər Akademiyası Dağıstan Elm Mərkəzinin Tarix, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun Əlyazmaları Fondunda saxlanılır. 1098-1099-cu illərdə qələmə alınmış bu kitab XI əsrdə Ləzgiyənin və Dağıstanın ideoloji, sosial və mədəni həyatı barədə geniş təsvir yaradır.

Müzəffər MƏLİKMƏMMƏDOV.

Alim hər yerdə alimdir, şah ancaq öz ölkəsində şahdır.

Ləzgi atalar sözü

Yeniliklər
www.samurpress.net

Azərbaycan tarixi yazılacaq

AMEA tarix institutunun direktoru, professor Yaqub Mahmudov bildirib ki, institut təcili surətdə vahid akademik Azərbaycan tarixini yaratmaqda köklənib. "Bunun üçün biz Azərbaycanın bütün bölgələrinin, regionlarının tarixinə yenidən baxmalıyıq. Baxırıq da. Naxçıvan, İrəvan tarixi ilə bağlı kitablar buraxmışıq. Borçalının tarixini araşdırırıq. Dərbənd tarixini araşdırırıq. Bütün bunlar o deməkdir ki, gələcəkdə Azərbaycanın tarixini itirilmiş torpaqların nəzərə alınmaqla, Azərbaycan tarixinin mütkəmməl tarixi yazılacaq. Biz 3 cildlik Azərbaycan tarixinin yazılması üzərində işləyirik. Bu sahədə sürətlə iş gedir. Bir il ərzində ilkin olaraq bir cildlik yeni konsepsiyon Azərbaycan tarixi buraxacaqdır. Bu yeni konsepsiyon mahiyyəti odur ki, biz bu ərazinin mənsəbi etibarilə ən qədim sakinləyirik. Bu regionda ən qədim dövlətləri yaratmış xalq".

İranda Azərbaycan dili tədris olunur

"İranda azərbaycanlıların yığcam yaşadığı ərazilərdəki ali və orta təhsil müəssisələrində Azərbaycan dili tədris olunur və bu bizim Konstitusiyamızın müddəasında da əks olunub".

APA-nın məlumatına görə, bunu jurnalistlərdə aşıqlamasında İranda Azərbaycanlıların səfəri Möhsün Pak Ayın bildirdi. Onun sözlərinə görə, prezident Həsən Ruhinin siyasəti o döndə ibarətdir ki, etnik xalqların mədəniyyəti inkişaf etsin. "Biz gələcəkdə İranda etnik xalqların, o cümlədən azərbaycanlıların da İranda dövlət quruculuğunda iştirakını şahidi olacağıq".

Qeyd edək ki, bu yaxınlarda İran mətbuatında azərbaycanlıların six yaşadığı ərazilərdə Azərbaycan məktəblərinin açılacağı barədə məlumatlar yayılıb. İSNA-nın yaydığı xəbərdə görə, İranda mədəniyyət naziri Əli Cənnəti etnik xalqların öz dillərində təhsil almaları təşəbbüsünü dəstəkləyib. O, məsələnin İran Konstitusiyasının 15-ci maddəsinə uyğunlaşdırılmasını vacibliyini bildirib. Həmin maddəyə əsasən, İranın rəsmi dili fars dilidir və ölkədə yaşayan digər xalqların dillərini fars dili ilə bərgəz mediada və təhsildə istifadə edilməsinə icazə verilir.

21 ФЕВРАЛЯ МИР ОТМЕЧАЛ ДЕНЬ РОДНОГО ЯЗЫКА

SOS!!!

Статистика ужасает: каждые две недели умирает один язык. От 7000 ныне существующих языков к концу XXI века останется только 3000. Опаснее всего положение тех, на которых говорит менее тысячи человек.

Каковы причины исчезновения языков?

Считается, что язык находится под угрозой исчезновения, когда не остаётся его носителей или же, когда они начинают говорить на другом языке - зачастую, на языке, имеющем первостепенное значение в более сильной и влиятельной группе. Языки находятся под угрозой воздействия внешних сил - это военное, экономическое, религиозное, культурное или образовательное воздействие, а также под угрозой воздействия внутренних сил, таких как негативное отношение сообщества к своему родному языку. В современном мире рост миграции и урбанизации нередко сопровождается потерей традиционного образа жизни и принуждением говорить на доминирующем языке, который необходим для воспринимается как необходимый для полноценного участия человека в общественной жизни и процессах экономического развития.

Как можно определить, что язык находится под угрозой исчезновения?

Язык находится под угрозой исчезновения, когда носители языка прекращают его использование, всё реже употребляя его в различных областях, применяют всё меньшее число регистров и стилей речи или не передают язык следующему поколению. Специалисты ЮНЕСКО разработали девять факторов, которые должны рассматриваться в совокупности.

Общее число носителей языка; Доля носителей языка в общей численности населения; Наличие материалов для изучения языка и приобретения навыков грамотности; Использование языка в новых областях и СМИ; Вид и качество документации; Государственная политика в отношении данного языка, включая его официальный статус и использование; Области употреб-

ления языка; Отношение членов общины к родному языку; Передача языка от поколения к поколению.

Почему важно сохранить исчезающие языки?

Каждый язык с его системой ценностей, философией и собственными культурными характеристиками отражает уникальный взгляд на мир. Исчезновение языка приводит к безвозвратной потере важнейших культурных знаний, которые он представлял на протяжении веков, в том числе исторических, духовных и экологических ценностей, которые могут иметь важное значение для жизни

определённых регионах, таких как Европа и Малая Азия (75 языков) или США (115 языков, исчезнувших за последние 5 веков из 280, на которых говорили в эпоху Христофора Колумба). Некоторые примеры недавно вымерших языков:

Бабинский саамский язык (Аккала), Российская Федерация - его последний носитель скончался в 2003 году;
Аса, Танзания - в 1976;
Убыхский язык, Турция - исчез в 1992 году со смертью Тевфика Эсенча;
Эякский язык, США, Аляска - в 2008

В последнее время появляется всё больше и больше примеров возрождения языков, хотя многие лингвисты и проводят различие между возрождёнными языками и теми, на которых говорят постоянно, без интервалов между поколениями.

Как спасти язык от исчезновения?

Самое главное, что мы можем сделать, чтобы предотвратить исчезновение языка - это создать благоприятные условия для того, чтобы его носители говорили на нём и обучали своих детей этому языку. Часто для этого требуется определённая политика государства при помощи которой может быть признана важность малых языков и разработана система их защиты. Также необходимо наличие образовательных систем, которые способствуют распространению обучения на родном языке, и творческого сотрудничества между членами языкового сообщества и лингвистами для разработки системы письма и введения формального преподавания языка.

Поскольку основным фактором является отношение членов общины к своему собственному языку, необходимо создать социальную и политическую среду, которая будет способствовать многоязычии и уважению к малым языкам, чтобы использование этих языков стало преимуществом, а не являлось недостатком. В настоящее время существуют языки, которые практически невозможно сохранить, т.к. число их носителей ничтожно мало. Но лингвисты могут, по желанию сообществ, заархивировать насколько это возможно содержание, выраженное в этих языках, чтобы они не исчезли бесследно.

Подготовила к печати АЗИЗРИН СЕВДА.

ИСЧЕЗАЮЩИЕ ЯЗЫКИ

со смертью Мэри Смит Джоунс.

Что означает термин "мёртвый" язык?

Лингвисты, работавшие над изданием "Атласа языков мира под угрозой исчезновения", решили, что он должен включать в себя не только языки, которым угрожает исчезновение, но и те, которые исчезли за последние 50 лет. Когда мы говорим о мёртвом языке, мы имеем в виду, что этот язык не является первым языком, который учат в раннем детстве, и что последний носитель языка, выживший его последним образом, умер в течение последних 50 лет.

Исчезнувший язык можно возродить, если имеется необходимая документация и сильная мотивация этнической общины. Во многих общинах усилия по возрождению языка начинаются тогда, когда старейшины, выжившие его в детстве, ещё живы, даже если язык не практиковался несколькими поколениями подряд.

не только носителей данного языка, но и многих других людей. Для этнических общин языки являются творениями и носителями традиций. Они поддерживают культурную самобытность и являются важнейшим компонентом наследия сообщества.

В каких регионах языкам угрожает наибольшая опасность исчезновения?

Невозможно определить точное количество языков, которые исчезли в течение всей истории человечества. Лингвистам удалось подсчитать число языков, исчезнувших в

«ГОВОРИ СО МНОЙ ПО-ЛЕЗГИНСКИ!»

Что ни говори, а родной язык всегда остается родным. Когда хочешь поговорить по душам, ни одно французское слово в голову нейдет, ни ежели хочешь блеснуть, тогда другое дело.

«Благодарю тебя за то «бесценное» богатство, которое ты передал мне от моих предков!» - стоя у могилы своего отца, вместо молитв лились слова из глубины сердца моего...

«Говори со мной по-лезгински!» - С тех пор как себя помню, а помню я себя еще с того времени, когда училась писать буквы прописью и читать по слогам, всякий раз, когда русская речь лилась из моих уст, отец перебивал меня и давал установку: «Я не русский, говори со мной по-лезгински!»

Такое требование стояло перед каждым из подрастающего поколения в нашей семье. И как только кто-то из троих детей забывался, папа останавливал «слаглящего» и требовал от него лезгинской версии темы. С тех пор и завелось у нас в доме говорить на родном языке.

В детстве нам не часто удавалось приехать погостить у бабушки, в деревню Гиль Кусарского района, ведь жили мы далеко от родины, а точнее в Туркмени. Соответственно практиковать лезгинский с носителями языка удавалось только с соседями - выходцами из Южного Дагестана и при встречах с кланом родственников. На чужбине не учат быть патриотом своего народа. Там вообще не учат ничему лезгинскому. Ты живешь среди чужих. Здесь другая среда, другие понятия, другие традиции, совсем другой язык, на котором говорят все вокруг тебя.

Создав полноценную ячейку общества в туркменском городе Небитдаг, мои родители Шиховы Ярахмед и Дилрая, обычные работники в сфере нефтяной промышленности, боролись за то, чтобы лезгинский язык не «выходил из моды», и пусть хоть и внутри семьи, но сумели-таки даже под

натиском внешних факторов сохранить и передать «кусочек родины» своему потомству.

...Сейчас мы выросли. Теперь пришел наш черед передавать своим детям то богатство, что из поколения в поколение добралось до нас. И только теперь мне стало понятно, насколько это огромный труд беречь родной язык, когда ты живешь в чужой стране, когда модно изучать английский, немецкий, французский язык, и знание лезгинского не является преимуществом при поступлении в ВУЗ, да и не «пригодится» он нигде в работе в престижной компании».

Однажды в Анкаре, когда я в составе ансамбля «Сувар» участвовала на международном творческом фестивале, дано мне было встретиться с соотечественниками, живущими в Турции, предки которых давным-давно обосновались в регионе Балкесир. Я тогда понятия не имела о том, откуда на турецкой земле мог появиться целый район «наших». Невероятное тепло

обволокло меня при виде «своих». Я бросилась лепетать с ними по-лезгински. Только увидев их растерянные взгляды, осознала, что мои собеседники почти ничего не понимают из моей речи. В голове не укладывалось. Прошло каких-то полтора века, и очередное поколение лезгин пришло к тому, что просто не знает родного языка, не помнит многих традиций, не соблюдает своих обычаев. Как говорится, растеряли. К великому сожалению, продолжаем терять. Удивляться тому, что язык лезгин уже в списке исчезающих языков мира не приходится. Похоже, что следующее поколение «наших» прочтает творения Сулеймана Стальского уже в переводе с лезгинского.

Язык есть вековой труд целого поколения. Эти слова слышались за Владимиром Далем, составителем «Толкового словаря русского языка». А что мы, лезгинцы, делаем для того, чтобы сохранить труд стольких поколений? На тусовках среди «наших» ни один не проронит ни слова по-лезгински. Мой лезгинский коллега, с которым я в принципе общаюсь на родном языке, однажды перебил меня и попросил не говорить по-лезгински на рабочем месте. На мой вопрошающий взгляд он ответил: «Не надо, чтобы все вокруг знали, что мы - лезгинцы». Все молодые мамочки вокруг меня говорят со своими чадами на любом другом языке, кроме родного. Спрашиваю, а почему не по-лезгински? В ответ слышу «генетичный» ответ: «Научится еще!» Интересно когда, если не сейчас, а самое главное, где, если не с ней?

Верю, что ситуацию должны спасти патриоты своего народа, которые не просто гордятся тем, что лезгинцы знамениты своим танцем, но и мечтают, строят планы, ставят перед собой цели, которые выведут мой народ - пусть и медленно, но верно - на путь читающей нации, ценящей язык матери своей.

Мирвари ШИХОВА

ДЕРЕВНЯ КОРЕННЫХ НАРОДОВ

Губернатор Ленинградской области Александр Дрозденко поручил коллегам разработать проект деревни коренных народов, проживающих на территории региона.

Идея о деревне появилась у губернатора при посещении выставки "Мир коренных народов: проекты 2013 года", которая разположилась в Доме областного правительства. Разработкой проекта и сметы строительства займется Комитет по местному самоуправлению, межконфессиональным и межконфессиональным отношениям. Дрозденко отметил, что деревню можно разместить в заказнике "Колтушкинские высоты". По его мнению, строительство можно было бы завершить за два-три года.

На выставке "Мир коренных народов: проекты 2013 года" представлены вышивка, вязание, гончарные изделия, выполненные представителями ижор, води, вепсов. В экспозицию вошли и народные костюмы, представленные молодыми дизайнерами. Руководитель Центра коренных народов Невского края отметила, что жители области очень интересуются национальной литературой, мультфильмами на народные сюжеты.

На территории Ленинградской области живут представители финно-угорских народов - вепсы, карелы, ижоры, води. Численность их невелика. Например, представителей народа води всего в России насчитывается 64 человека (данные 2012 года), из них 33 проживают в Ленобласти.

ЗНАЕТЕ ЛИ ВЫ?

Сегодня в мире говорят на 5000 языках и диалектах. Только в Индии их насчитывается 845. Среди всех языков и диалектов мира 1-е место по числу говорящих на нем занимает мандаринский диалект китайского языка, которым, по данным 1989 г. пользуется 68% населения Китая, что составляет примерно 748 млн. человек. 2-е место после китайского занимает английский язык, который является и наиболее распространенным языком в мире. Приблизительно 330 млн. человек считает его своим родным языком, а количество людей, для которых английский является вторым или третьим языком, вдвое больше.

ИСТОРИЯ О СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ ЛЕЗГИНА И КАЗАЧКИ НА КАНАЛЕ ТНТ

3 марта на телеканале ТНТ-Саратов стартует новый sitcom «Дружба народов». Саратовские журналисты смогли увидеть эксклюзивные серии ситкома за 2 недели до премьеры. В виртуальном филиале Русского музея состоялся закрытый пресс-показ для ведущих СМИ города.

«Дружба народов» - это юмористический, легкий сериал с харизматичными героями - главные роли в ситкоме исполняют звезды КВН Екатерина Скулкина (команда КВН «Четыре татарина») и Тимур Тания («Нарты из Абхазии»).

Это история о семейной жизни лезгина и казачки, Лены и Джабраила Муслимовых, владельцев небольшой стоматологической клиники в Москве. У них двое замечательных детей и множество родственников.

Авторы ситкома - москвичи, тоже лезгин и казачка, муж и жена, Шабан и Нина Муслимовы, родители троих детей. Авторы дали героям собственную фамилию. Более того, 90 процентов ситуаций взято из жизни.

«Дружба народов» - это рецепт счастливой жизни нашей страны. Страны, в которой живут 193 народа, - отмечают на ТНТ-Саратов.

- Национальность счастьем не помеха. Наш ситком - об этом, - говорит Нина Муслимова.

- И о том, что нужно уметь договариваться друг с другом. О любви, без которой договориться гораздо трудней, - добавляет Шабан.

С ВЕРОЙ В ДУШЕ СПРОС ЗА ЗНАНИЯ

Ведущий раздела Сафарбек Сафарбеков

Если богатство развращает, то знания освещают сердце и облагораживают нрав. Но человек устроен так, что даже знания могут стать причиной обольщения и падения, особенно когда они неправильные или неполные. Причем последствия такого обольщения для человека и для общества намного опаснее, ведь знания перераспределяются медленнее, чем богатство. Недаром наш посланник, мир ему и благословение Аллаха, больше всего опасался вреда, который причинят его последователям вероучивые лицемеры, пренебрегающие относительно Корана. Поэтому, если Аллах одарил тебя знаниями, используй их в благих целях и не превозносись над тем, кто знает меньше тебя. Благодаря Аллаху словом и делом, исправила большего и остерегайся всего, что обрекает тебя на лишение. А заметив входы гордыни в душе своей, подумай о тех, кто знает больше тебя: их так много, и тебе нечем кичиться перед ними. Если это не поможет, то подумай о том, сколько всего тебе неизвестно, и ты осознаешь свою слабость и малость. Если и это не поможет, то подумай о том, что ты должен делать, но не делаешь, и ты поймешь, что знания твои будут свидетельствовать против тебя.

В день воскрешения каждый будет спрошен о том, как он распоряжался своими знаниями и для чего приобретал их. Стремился ли он к познанию истины или упрямо отставил свою правоту? Искал довольство Господа или жаждал людского признания? Опирался на ясные доводы или следовал путем заблудших предков?

Сколько душ погибло из-за нежелания вернуться на прямой путь после того, как им открылась истина! Они не просто потакали страстям и не выполняли Божьих заповедей. Они боролись с истиной и пытались опровергнуть ее, но их измышлений хватало только для того, чтобы подбросить сомнения в большие сердца. Образованность и ученость мало помогли им и лишь усиливали их произвол, потому что сердца их впитали лживые идеи, верования и суеверия. Эти идеи разбивались вдребезги, едва соприкоснувшись с истиной, но ложь уже опутала корнями их души и стала неотъемлемой частью их жизни.

Коран предостерегает нас от подобного конца и велит избегать безосновательных суждений и лживых домьслов: «Не следуй тому, чего не знаешь. Поистине, слух, зрение и сердце — все они будут призваны к ответу» (сура 17 «Ночной перенос», аят 36). Знаешь, почему здесь упоминаются только слух, зрение и сердце? Потому что благодаря способности слышать, видеть и размышлять человек приобретает знания. Верующий оберегает свое сердце, свои глаза и уши от всего лживого и сомнительного. Свои религиозные убеждения он выстраивает на ясных текстах Корана и Сунны, а свое отношение к людям — на правдивых известиях. Он не слушает сплетен и лживых рассказов, избегает праздных бесед и сомнительных собраний. Он притупляет взор перед запретным и не впускает в свое сердце то, что ослабляет его решимость. Он не отчаивается в милости Аллаха и не обольщается пустыми

надеждами, не думает плохо о своих верующих братьях и не рассуждает о том, что невозможно постичь человеческого разумом. Он готовится ответить за каждое убеждение, за каждый поступок, за каждое вымолвленное слово.

Спрос за знания будет поистине суровым, ведь знание приносит не только пользу. Это источник огромной власти, и распространяться им нужно правильно, распространяя добро и поддерживая порядок. Тех, кто приобрел правильные знания и использовал их во благо людей, Аллах введет в рай и поднимет на высокие ступени (сура 58 «Препирательство», аят 11). Те же, которые злоупотребили знанием и пребрегали истиной, будут унижены и брошены в ад. Им нет места в царстве Божием, ибо сказано в Коране: «Ты последнюю обитель Мы определили для тех, которые не желают превозноситься на земле и распространять нечестие» (сура 28 «Рассказ», аят 83). Знание не принесет пользы и тем, кто приобретал его для того, чтобы гордиться им перед учеными, спорить с глупцами и отдавать предпочтение одним собраниям перед другими. Тех же, которые скрывали ясные знания о Божьем писании и прямом пути, проклянет Аллах и проклянут все, кто только сможет проклинать (сура 2 «Корова», аят 159).

YENİ KİTAPLARIN TƏQDİMƏTİ

2014-cü ilin fevral ayının 22-də Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzində yazıçı Sədaqət Kərimovanın bu yaxınlarda işıq üzü görmüş povest və romanlardan ibarət "Ağ qəm" (Azərbaycan dilində) və "İtən gündəlik" (ləzgi dilində) kitablarının təqdimatı keçirilmişdir. Həmişə olduğu kimi bu dəfə də müəllifin oxucularla görüşü gur keçmişdir. 130 oturmaq yeri olan zala 170 nəfər gəldiyindən bəzi qonaqlar sona qədər ayaq üstə duraraq tədbirdə yaxından iştirak etmişlər.

Onların arasında yazıcının qələm dostları, jurnalistlər, onun daimi oxucuları olan tanınmış alimlər, adlı-sanlı ziyalılar, müxtəlif peşə sahibləri var idi. Əsərlərini Azərbaycan və ləzgi dillərində qələmə alan, yaradıcılığı Azərbaycanda tolerantlığın bariz nümunəsi olan, mədəniyyət və əxlaq mövzusunda maraqlı povest və romanları ilə tanınan S.Kərimova hamını salamlayaraq sözün işığına gəlmələrə minnətdarlığını bildirmişdir. O, mövzularına sadıq qalaraq, bu kitablara salınmış əsərlərdə də əxlaq problemlərini önə çəkdiyini, cəmiyyətdəki təzadı prosesləri, insan mədəniyyətində gedən dəyişiklikləri göstərməyə çalışdığını bildirmişdir.

Sonra məclisi yazıcının qələm dostu, tanınmış yazıçı-jurnalist, tədqiqatçı Müzəffər Məlikməmmədov davam etdirmişdir. O, oxucularını düşündürməyi, kəskin sətjet povest və romanları ilə onların qəlbinə yol tapmağı bacaran S.Kərimovanın yaradıcılığından, yeni kitablarına daxil edilmiş əsərlərin məziyyətlərindən danışıq, yazıçıya şöhrət götürmüş "Hal" və "Qürub" romanlarını Azərbaycan nəsrində xüsusi yer tutduğunu, onlarla bağlı Azərbaycan dövrü mətbuatında 100-dən çox resenziyanın dərc olunduğunu diqqətə çatdırmışdır.

Canlı və maraqlı keçən, bir sıra xoş məqamlarla yadda qalan təqdimat mərasimində kitabların redaktoru, gənc qələm sahibi Sevdə Azizin, rəssam Rəhima Həsənova, "Samur" Ləzgi milli Mərkəzinin sədri Şair Həsənov, alimlər Əli İbrahimov və Hüseyn Mirtəqəvi, tanınmış qələm ustaları Flora Xəlizadə, Teyyub Qurban, Elbrus Şahmar, Əli Şamilov, Natiq Səfiyev, Sədaqət Muradova, İnqilab Həsənlı çıxış edərək yeni əsərlərlə bağlı təəssüratlarını bölüşmüşlər. Qusar rayonunun İmamquləkənd sakini Oruc Orucovun, Qusar şəhər 3 saylı orta məktəbin rus dili müəllimi Hürriyyə Rüstəmovanın, ləzgi gəncləri adından öz ürək sözlərini çatdıran musiqişünas Sürəyyə Xaspoladovanın, "İtən S" təşkilatının ləzgi dili layihəsinin rəhbəri, amerikalı lingvist Çak Donetin və başqalarının çıxışları alqışlarla qarşılanmışdır. Yazıcının oxucu dostları - tarixçi Dilbor Ağayeva, bağça müdiri Solmaz Səfərova, filoloq Roza Hacımuradova və başqaları müəllifə yeni yaradıcılıq uğurları arzulamışlar. Sonda oxucular S.Kərimovaya çoxlu gül dəstələri başışladılar.

"SAMUR"

Цийивилер

www.samurpress.net

«Экуь-вили гьуьлуьн кьерех»

Дагьустандин «Экуь-вили гьуьлуьн кьерех» проектди Магьачкьалани Каспийск шегьерар галкьурдай мумкинвилер гуда. И проекттив кьадаивал, 2016- йисуз Кас гьуьлуьн кьерехда Дубайдинни Антальядин синтездикай гьуьлуьнавай хьтин гзаф иер, тай авачир туризмдин комплекс арадал кьведа. Ина са тилитда 80 агьзур касдивай ял ягьиз жеда. Гьуьлуьн кьерехда гьакни цийи поселокар эцигда.

И йикьара Германиядихь галаз икьрар кутлуннава. И улкьедин карчийри Немсерин хуьр твар ганвай «Чехи Петр» комплекс эцигун патал 350 миллион доллар пулунин такьатар серфда. 200 гектардин чка кьазвай и комплексда 10 агьзур касдивай ял ягьиз жеда. Каспийскдин патав эцигзавай и ял ягьиздай чка Магьачкьаладивай 40 километрдин яргьа я. Ина немсерин клиникадин патав 500 аял патал бахча эцигда. Бахчада кьуд ччал - чкадин чларикай сад, гьакни урус, немс ва ингилис члалар чирда.

Вилик пад кьазва

«Mars One» фондуни 2022-йисуз кьулуьх элкьуьн тавун шартлуьналди Марсдиз колонистрин экспедиция ракърун кьварардиз кьачуьна. Гьавийай Саудиядин Арабистандай 500 касди аниз кьуч хьун патал арзаяр ганва. И месэладихь авсиятда Сад-хьанвай Араб Эмирлуьхрин кьилин исламдин советди фетва ганва. Советди кьулуьх элкьуьн тавун шартлуьналди Марсдиз фин гунагь я лагьана ва мусурманриз и кар кьадагьа авуна.

Хьуьтуьл гафуни
асланни
муьтгьуьгьарда.
Лезги халкьдин
мисал

ЦАВАРИЗ ХКАЖАЙТЛА ЧАЛ

Лезги яз амуька

Гайи гафар кьадаивал хьуй крарив, Алшум мийир акьул рехи чларарив, Вич гьахь тирди зарид чирда цларарив, Гьар межлисда чка чирна амуька, Лезги ятла, лезги язни амуька!

Жуван абур, жуван кьилих квадармир, Чал члатунихь маса гана гадармир, Гьахьни-нагьахь барабарна садармир, Кьегьалвилер бармак кьилел алуька, Лезги ятла, лезги язни амуька!

Са уьмуьр я чахь гьарадахь авайди, Хьфизвайд я и дуньядиз атайди, Сад авани кьулуьх элкьвей, хтайди, Кьегьалрилай чешне кьачуз алаька, Лезги ятла, лезги язни амуька!

Чахь кьегьалар авайди тир, амайд я, Чун дуньядиз дерт авачиз атайд я, Заманад чун гьахьни-нагьахь гатайд я, Уьтквем тушир вижесузбур кьулуьх, Лезги ятла, лезги язни амуька!

Инсан жеда вун

Дердини дерт гьида, шадвили шадвал, Авайвал кьейтла, лукьман жеда вун, Эвелдай виридаз атайтлани хуш, Эхирдай дустариз душман жеда вун.

Тек садан кьуьнерал эцигайтла пар, Дуз жедач, туьгуьдач са члавузни кар, И члехи дуньяни хьана риклиз дар, Атана хьфидай мугьман жеда вун.

Элдихь шехьай вилер буьркьуь жед лугьуз, Авур хьсанвилер вилик кьвед лугьуз, Чарада кьвалахиз, жува нед лугьуз, Архайни хьайитла, пашман жеда вун.

Патат хьиз цавариз хкажайтла чал, Амуькдач риклера хажалатдин хал, Ватандихь ялайтла вуна, эй кьегьал, Гьар меле, межлисда уфтан жеда вун.

Кьисметдин пай я ви гьилевай кьелем, Туьр фаз на тлуш гуьмир, саламдиз седем, Дуньядин крариз кьимет це бегьем, Дуз кьимет гайитла, инсан жеда вун!

Чка кьунва

Садрани дуьз атайди туш Кланвилер жериди, Лезгид акурди туш Гапур хьана кьуьруьди.

Тям амуькдач дам гьиле, Кьвал чурда гьа хьиле-хьиле, Кутаз тахьуй элдин кьиле, Акьудикай кьериди.

Бязи ксар хьанва ялахь, Четинвилер таб гуз алахь, Гьахь гафуни жезва чалахь Руьгь кумайди, дириди.

Я гьахь амач, яни гьисаб, Сад хьанва кье итими паб, Сив ахьайна ийизвай таб, Вун кьахарда «Периди».

Тариф ийиз гьарда вичин, Иьгитинд хьанва дуньей, вучин! Атир галай яру ичин, Чка кьунва кьириди.

Лезги Бегьул

Гад жедай

Клан хьуналди шад жедач рикл, Себег клан я шад жедай. Уьмуьр гьалин, лагь, чна гьикл, Рехь чин тийиз шад жедай?

Кьегьалвилер хьанва кьери, Элдин вилик мез я куьруь, Жагьизвач заз уьтквемди, дирид, Вилин вили хад жедай.

Са рекьизди чун атайтла, Лагьай гафар дуьз кьатлайтла, Чи клатлар кьуьлуьв ацтайтла, Уьмуьрдик чи лад жедай.

Туплар кватлiday гьуд хьанайтла, Гележегдихь муьд хьанайтла, Са фикирдал цуд хьанайтла, Душманрин рикл пад жедай.

АРХИВРИН ГЕЛЕ АВАЗ

НИШАПУРДИН ЛЕЗГИ АЛИМ

Юкьван виш йисара Рагьэкечлiday патан улкьвейра кьелай, кьвалахай ва кьиметлуь эсерар кьей цудралди лезги алмирин тварар вириниз сеили я. Ингье абурукай садан гьакьиндай икьван гагьди чирвилер авачир. Ам 1336-йисуз Ирандин Нишапур шегьерда «ал-Вафия шарх аш-Шафия» твар гана араб грамматикадиз талукьарнавай ктаб кьей Агьмед-ал-Куьре я. Агьмед XII асирда яшамиз хьайн машгьур лезги алим Абуьбек Мугьаммадан сихилдай я. И сихилдай са шумуд сеили алим акьатнай. Абурукай Мугьаммад ал-Куьре, адан хва Мугьаммад ал-Лезги ва масабур кьалуриз жеда.

Агьмед ал-Куьредин ктабдин чин кьвед лагьай гьилера 1762-йисуз Мегьаммад ал-Лезгиди кьучарнай. Гьуьгуьнлай гьилин хатларалди кьхьенвай «ал-Вафия шарх аш-Шафия» ктабдин кьисмет гьихьтинди

хьанатла, адан эхирдай авунвай кьейдерилай чир жезва. Анал кьхьенва: «Кьвенкьве и ктабдин сагий Шехи вилайтдин Хачмаз хуьре яшамиз жезвай мулла Сеферали Хачмазиви (ал-Хачмази) тир. За а ктаб Хачмаза Мазадай тир Агьмед эфендидай (ал-Мазали) чирна. Ктаб яргалди хьена, амма мулла Сеферали кьейдалай кьулуьх ам адан хва Жаруллагьав вахуз клан хьана. А касди ктаб кьахчуьнач ва вичин рагьметлуь бубадилай ядгар яз заз багьишна. За ам кьабулна... Зун Гьажи Шафи ал-Ахты я, 1342».

Акьвазвайвал, и кьейдер чи тарихдалди 1923-йисуз авунвайди я. Гьуьгуьнлай ктаб гьикл ятлани чи машгьур алим, филологиядин илимирин доктор Букар Талибован гьиле гьатна. Адани и кьиметлуь эсер Дагьустандин Тарихдин, Чалан ва Литературадин Институтдин Гьилин Хатларин Фондуниз багьишна.

Гуьлхар ГУЬЛИЕВА

«ЖУВ ВУЖ КАС ЯТЛА КЪАЛУРДА»

Дуньядин ва Европадин чемпион тир машгьур лезги боксер Альберт Селимоваьх гила Азербайжандин хьагьтай командада кьугьвадай ният ава. И месэладихь авсиятда ада журналистриз ихьтин баян ганва: «За муьжуд йисуз Россиядин хьагьтай командада алакьлайвал и улкьедин твар виниз хкажана. Ина зун дуньядин ва Европадин чемпион хьана. Гьар гьилера турнирра Россиядин пайдах хкаж хьана, гимн ван атайла за гзаф дамахна. Ингье гьакл ятлани Россиядин команддин кьиле авайбуру зал гьалтайла гьахьсузвилер рехь гана. Vaku Fires командадихь галаз икьрар кутлунна лугьуз, абуру зун мажидикай магьрумарна. Гьатта захь галаз маргьлуни хьанач. Аквар гьаларай, завай цийи агалкуьнрир агакьиз жеч лагьана. Амма абур ягьалмиш жезва. За инлай кьулуьхни жув вуж кас ятла кьалурда».

«Россиядин команддин регьберри вун ахьай тавуртла вучда?» - лагьай суалдиз А.Селимова ихьтин жаваб гана: «Абуруз ихтияр авач, вучиз лагьайтла Виридуньядин Боксдин Ассоциаци-дин кьанунриз кьадаивал, пуд йис алатайдалай кьулуьх гьар са спортсмендилай вичин ватандашвал дегишариз жеда. Кьевера гьатай члавуз Азербайжандин команди заз муькувай куьмек гана. Гила зазни буржулу яз амуькьиз кланзвач. И улкьедин твар виниз хкажун патал за жуван алахьунар генаин артуьхарда».

Исятда Альберт Селимов Рио-де-Жанейро шегьерда тухвана кланзвай олимпиададиз лицензия кьачун патал алахьзава. Адахь гьаклни 2015-йисуз Бакуда тухудай Европадин кьугьунра иштирак ийндай ният ава.

www.samurpress.net

“САМУРДИН” МЕКТЕБ

ЕТИМ ЭМИНАН СУР ГУЫНГУЫНА ХТУНА

Къегьал инсанри – Маврудин Бабахановани Халилбег Халилбегова лезги поэзиядин классик Етима Эминан Ялцугъ хуьре авай сур гуынгуьна хтуна.

ЦІай жуван къула кІанда.

Лезги халкъдин мисал

РИКІЕЛ ХУЪХ!

ГЫКИ КХЫДА?

Гѝ наречияр тикрар жезвай гафаралди арадиз атанватІа, абур вири арада дефис аваз кхыда. Месела: *рахаз-рахаз, галамаз-галамаз, куз-куз, хъуьрез-хъуьрез, кІвалба-кІвал, кІвачи-кІвачи, цІийи-цІелай* ва мсб.

Хьиз, ман, жал, де, кван, тІун, хьн кІусар вири дуьшущра маса гафарилай чараз кхыда. Месела: *ракъини хьиз нур гузва; вун ша тІун, де лагъ ман; къачу кван* ва мсб.

ТІуз послелог гьамиша вичелай вилик квай гафуникай чараз кхыда. Месела: *багъдай тІуз; никІай тІуз, тамувай тІуз.*

Ни союз вичелай вилик квай гафунихъ галаз санал кхыда. Амай союзар вири чараз кхыда. Месела: *дидени буба атана; рагъ акъван чимидай хьн; ада чичегди хьиз кузвай.*

ША, ЛЕЗГИ ЧІАЛАЛ РАХАН!

Дидединни хцин ихтилат Беседа матери и сына

- Я чан хва, вун гьикъван кІвале ацукьда? Акъат гьенел, акахъа маса аялрихъ!

- *Сынок, сколько можно сидеть дома? Выйди во двор, пообщайся с другими детьми!*

- КІандач, абурукай захъ хумаяр галуькъда.

- *Не хочется, я могу от них гриппом заразиться.*

- Имирийн хизан гьубелел физ гьазур хъанва. Вач, вунни гьабур-рухъ галаз.

- *Дядя с семьей собрался на море. Поезжай и ты с ними.*

- Ваь, ракъиник зи хамар алатда.

- *Нет, обгорю под солнцем, кожа сходит будет.*

- Тамуз фейитІа гьикІ жедя? Ана исята марфадилай кьулухъ акъван бибеликар ава хьн!.. Къавурмишна недай чна абур.

Ингье кьуншид гадаар вири физ рекьел ала.

- *А что если в лес пойдешь? Там сейчас столько грибов после дождя! Мы бы их пожарили и съели. Вон, соседские мальчишки все собрались идти.*

- Вучда? Там чехи я. Заз ана квахъиз киче я.

- *Зачем? Лес большой. Я боюсь заблудиться.*

- Кларасар хъайитани хух.

- *Ну, хотя бы дров накопи.*

- Уф, ваь! Дегъре гьылай акъатна виле акъада. Ваз зун вил ама-чиз амуькъна кІанзавани?

- *Ой, нет! Топор может отско-чить и в глаз попасть. Ты хочешь, чтобы я без глаза остался?*

- Булахдал яд гьизни физ жеч вавай, гьакІ тушни?

- *На родник за водой ты тоже не сможешь сходить, не так ли?*

- Я диде, зи дуркІунрикай хабар тушни ваз? Къве килдилай виниз шей хкажун кумазни тІал гьатза-ва юкъва.

- *Мама, ты знаешь в каком состоянии мои почки? Как подни-му что-нибудь тяжелее двух килограммов, в пояснице тут же боль появляется.*

(Диде кьенел акъатна, са герен-дилай фернидал чими афарар алаз хтана.)

(*Мать куда-то вышла и вскоре вернулась с горячими афарам на подносе.*)

- Пагъ, дадлуда къван вуч я! Яргъи кьуз за затІни тІуьнвайди туш. Исята зун ибурун эхирдиз акъатда.

- *Ох, какие вкусные. Целый день ничего не ел. Сейчас я с ними раз-делаюсь.*

Хъана къван, хъанач къван са кьуьр. Ам яргъи япар, чапрас вилер, шуькІуь кІвачер авай адетдин кьуьр тир. Лугъуз тежедай къван кичІ авай адан чанда. Вич къван кичІ чехъан санани авачир хьиз жезвай адаз. И чапрасаз чизвачир хьн, вири кьуьрер гьа вич хьтин кичІехъанар я.

цикай икъван кичІе женни? Мад зи чан туьтуниз кІватІ хъана хьн! ИкІ къар акъудунилай рекъин хъсан я! Веьгеда за жув машиндин кІаник, чан куьтгъ хьурай зи!»

на амай кІвалахар кьилиз акъудиз клан хъана. Ингье накъанан кагуьлвал мад кужумна адан рикІи. «ВучайтІани са кьуз зун я сикІрен, яни жанавурдин сарак акатдайди я. Ацукьда зун тамун юкъвал са кІанчІал, атана тІуьрай низ кІандатІани».

Акъахна кьуьр кІанчІал. Сятар къвез алатзавай, кьуьр гьа вичин чкадал аламай. Тамун гьайванар чпин кар-кеспидихъ гел-къвезвай. Виридан кьил какахнавай. Инал кьуьр алани, алач-ни, садани байихзавачир. Ацукьдалди галатна ам. Гишила руфуну кьуркурзавай чапрасдин. «Жуван тІуьнин кьайгъу Чугван. Галатна зун кагуьл-ликай», лагъана кІанчІалай эвичІна тамуз чукурна ада. Тебиатдин иервилери, кьушарин шад ванери чапрасан кефирар кьумбар авунвай. КичІевал рикІелай алатгнавай адан.

КИЧІЕХЪАН

Мах

ИкІ лагъана фена кьуьр шегъ-редихъ. Валарин арадай са геренда килигна, эхирни зурзас-зурзас фена рекъин юкъвал ацукьна.

Машин лагъай затІ авачир а патара. Няналди адан рехъ виливди хвена кьуьре. Югъ мичІи хъайила, кичІела чанда фул гьатай чапрас хъфена вичин кумадиз.

Экуьнахъ чапрасаз накъ таву-

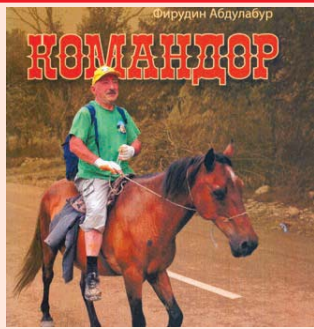
АЗИЗРИН СЕВДА

ИМУЧА-МУЧА

- МичІи цура кьурай цІамар. (dɒɒɒɒ nɛdɒɒɒɒɒɒ)
- Чуру яклун, сив кІарабун. (ɒɒɒɒ)
- Лувар ква - лув гудач, кІвачер ква - къекъ-веда. (ɒɒɒɒɒɒ)
- Вич вич хьтинди, вич тараллай ич хьтинди, кьил шабалут, тум муькІратІ. (ɒɒɒɒɒɒɒɒ)
- Къекъведа кьуд кІвачел, чІемин кьич вичел. (dɒɒɒɒ)
- Кьил агъадал кат жедач, кьил винелди - ахгакъдач. (dɒɒɒɒɒɒ)
- Цацарин кІвале, вич кьене. (dɒɒɒɒɒɒɒɒ)

ФАДЛУГЪУНАР

- КІуф хьпи кпІуф, кІуф яру кпІуф, кІуф яру кпІуф, кІуф хьпи кпІуф.
- Балкандиз мух мус миьна мух мус веьгеда?
- Ханум хала хутарай хтана халат хкинал хцигдалди хперни хтана.
- КІуф яру кекре кІуф хьпи кекрен кьилиз кІуф яна.
- Хъвер алай хъуьхъез хьел кутугдач.
- Къве кьузъуь кьиф канатІардин килел кьил кьиле кьуна кьведни кьена.
- Хемисдиз Худатай хтай Халилбеган халади харал-ралди хипен хамар хханвай.
- Инал тІампІ, анал тІампІ, тІампІлабаш, къизилбаш.
- Эй Мине бах, кьил къабах, ламрал акъах, зун хухах.

Фирудин Абдулабур

КОМАНДОР

И мукъвара хайбуру, мукъва-кылири, ярар-дустари санал кIватI хьана КIшарин «ОКИ» клиникадин дуктур Низами Рустамован 60-йисан юбилей кьейд авуна. Санал лугъуз-хьуьрез шадлидин мярекат тухвай хайбуруз и межлисиз са кыл Волгоградий атай абурун ватангьлиди - медицинадин илимрин кандидат, ТIвар-ван авай кардиолог Фирудин Абдулабур (Абду-

КТАБ КХЬЕНА

лаева) рикелай алат тийир легъзеяр багъишна. Ада вичин Чехи дустуниз кылди ктаб кхьена чапдай акъуднавай. Низами Рустамовни Фирудин Абдулаев мукъваларнавайди абуруз кьведазни дагълар пара клан хьунухъ я. Кведни альпинистар тир, шумудни садра дагъларин гирвезяр рам авур и кьве дуст тIебиялдал ашукъ, шаирдин рикI авай инсанар я. Абуру мукъваларнавай жигъетрикай садни инсанар пара клан хьун, абурун куьмекдив агакьун, гьакIни датIана хьсанвилерихъ ялун я. Велоспортдал машгъул тир абурухъ командани ава ва адан кыл Низами хьанава. Алатай йисуз КIшарилай шIар ягъай команди экология хуьн паталди кьвердавай инсанар машинрай эвчиьна велосипедрал акъахна кланзавайди субутуз алахънай.

Чнани Низами Рустамоваз юбилей рикIин сидкьидай мубаракзава ва адар ругьгдин къакъанвал хуьн тIалабзава.

“САМУР”

ЧЕШНЕ КЪАЧУ

АЯЛРИЗ ХВЕШИ АВУНА

Лезги карчийрикай сада СтIал Сулейманан райондин «Аленушка» тIвар ганвай бахчадиз куьмек гун кьарардиз къачуьна. Вичин тIвар лугъун таувар ада и мукъвара бахча патал аялар кьугъвадай Чехи меркез кардик кутунва. Ина вири жуьредин къулай шартIар арадал гьанва.

Бахчадин кыл Светлана Саидалиевади лугъузвайвал, цийи меркезди аялриз гзаф хвеши авунава, инаг абурун рикI алай чкадиз элкьенва.

ГАФАПАГ

ЗакIатI	– дегъре
Кавчяяр	– вагъшияр
Кашти	– надинж аял
Кьетиґа	– косынка
КIатIги	– гада
КIушкI	– данаяр хуьдай чка
Пихъ	– дагъдин векъ
ШацI	– кьелечI ипекдин фите
Санжа	– цуькверин сорт
Сахв	– сармашух
Сахих	– гьакъьки
Сахур	– пакаман ярар
	алукьалди фу тIуьн
Сварар	– са шумуд касдин
	кIватIал
Себет	– скелет
Сенад	– даях
СтIал	– нукьта
Суйт	– вини дережадин
Тавакул	– хата
Тагвал	– дарвал
Харар	– нахутIар
ШумшатI	– гуьзел
Эбреш	– пелел лацу хал алай
	балкIан

ОТЗОВИТЕСЬ, ЛЕЗГИНСКИЕ ТАЛАНТЫ!

XXI век - век музыки. Весь мир разными способами демонстрирует музыкальные таланты. А мне, как любящей свой народ и гордившейся ею лезгинке всегда было интересно знать: сколько талантов среди лезгинской молодежи? Лезгинский ансамбль песни и танца «Сувар» был мною создан именно с этой целью. На наших концертах участвуют от 30 до 70 талантов - это инструменталисты, певцы, танцоры, мастера чтения. Но я всегда задумывалась над тем, что многие талантливые люди остаются в стороне, без внимания.

Идея создания мною лезгинского хора тоже исходило от этих мыслей. На одном из круглых столов проведенных редакцией газеты «Самур» молодежь с пониманием отозвалась на эту идею. И вот, два месяца тому назад, в течении нескольких дней мы

собрали первый состав хора и были удивлены вокальными данными парней и девушек. Их серьезное отношение к этому вопросу, желание петь и развивать родную культуру нас так обрадовало, что сразу начали репетиции. Пригласила талантливого педагога с музыкальным образованием, Сурию Хасполодову, с которой вот уже 3 года ведем разговоры по этому поводу. Она с радостью согласилась помочь нам. Хочу известить всех, что вас ждет необыкновенная встреча с коллективом, который скоро выступит на концерте «Сувар». Сейчас в хоре поют 15 человек. Но 5 человек еще требуется. Хор - это особый вид искусства, который открывает человека, доставляет ему массу удовольствий, прививает чувства дружбы и солидарности.

Руководство газеты «Самур» вме-

сте с ансамблем «Сувар» также решили провести конкурс с целью выявления талантов в 4-х направлениях: исполнение лезгинских мелодий в различных инструментах; пение лезгинских народных и эстрадных песен; исполнение кавказских танцев; выразительное чтение на лезгинском языке;

актерские способности.

С этой целью создано жюри из профессионалов. На конкурсе могут принять участие молодые люди от 16 до 30 лет. Желющие участвовать на конкурсе могут обращаться по тел: 432-92-17, или же отправить сообщения письменно по e-mail адресу:

sedagetkerimova@gmail.com

Седает КЕРИМОВА

КАК АЗЕРБАЙДЖАНСКИМ ВЫПУСКНИКАМ ПОСТУПИТЬ В РОССИЙСКИЕ ВУЗЫ В 2014 ГОДУ

24 февраля с.г. в Российском информационно-культурном центре (РИКЦ) в городе Баку состоялось совещание по вопросу приема в 2014 году иностранных граждан, лиц без гражданства и соотечественников, проживающих в Азербайджане, на обучение за счет российской стороны в высшие учебные заведения России.

В его работе приняли участие представитель Посольства России в Азербайджане Александра Пономарева, члены Координационного совета организаций российских соотечественников Азербайджана, представители образовательных и научных организаций.

С информацией об основных положениях организации отбора кандидатов для поступления в российские вузы собравшихся ознакомил руководитель представительства Россотрудничества в Азербайджане Валентин Денисов.

Были также обсуждены вопросы взаимодействия организаций соотечественников и представительства Россотрудничества в 2014 году.

С порядком подачи документов для поступления в российские вузы все желающие, имеющие в документах об образовании оценки «4» и «5», могут ознакомиться на сайте представительства Россотрудничества по адресу: <http://aze.rs.gov.ru/node/4340>.

ВНИМАНИЮ ЧИТАТЕЛЕЙ!

Дорогие друзья! Есть желание читать газету на родном языке? Тогда выписывайте "Самур"!

Подписка осуществляется коллективно и индивидуально в любое время!

Годовая подписка составляет 15 манатов.

Читайте! Провещайте!

Сделайте шаг навстречу родному языку!

Справки по телефону: 432-92-17

ПУТЬ К ОЗДОРОВЛЕНИЮ

Наши предки давно пришли к выводу, что одним из условий выздоровления и поддержания здоровья является выведение из организма накопившихся токсинов. Ещё в трудах Гиппократа, Эскулапа и других известных врачей-лечебников древности звучала идея очищения с применением энтеросорбентов (в переводе с латинского языка «впитывающие в кишечнике»), в виде древесного угля, золы. В настоящее время очищение организма стало необходимым для здоровья.

Современные исследования доказали, что при нарушении очистительной функции печени, почек и кишечника всё больше токсинов накапливается в органах. Неблагополучная экологическая обстановка, различные инфекции, а также несбалансированное и даже вредное питание – все эти факторы в совокупности ухудшают здоровье.

В 1955 году немецкий врач-гомеопат Х.Х. Реккервер сформулировал теорию, согласно которой организм, если его не очищать, последовательно проходит несколько стадий зашлакованности. Если на 1-3 стадиях происходит тканевая зашлакованность, и организм ещё может самостоятельно справиться с накопившимися токсинами, то на 4-й стадии появляется вегето-сосудистая дистония, мигрень, нарушения обмена веществ, остеопороз, позвоночник, синдром хронической усталости. 5-я стадия: дегенерация или разрушение (поражение периферических нервов, органические изменения печени, сердца и других органов). На 6-й стадии возникают онкологические заболевания. Причина всему этому – шлаки. Чтобы не допустить дальнейшего развития болезней, сле-

дует провести очищение кишечника, печени. Если начать лечение медикаментами, то на смену острой болезни придёт хроническая, трудно поддающаяся терапии.

Очищение организма – это фундамент, без которого невозможно избавиться от хронических заболеваний и сохранить здоровье. Здоровье человека обеспечивается работой трёх фундаментальных систем: иммунной, нервной и желудочно-кишечного тракта. Инновационные разработки корпорации Артлифай в области фармацевтики и биотехнологий позволили создать уникальный биологический комплекс:

Артемизин-S. Это натуральная, эффективная и безопасная продукция. Уничтожает более 250 видов паразитов, простейших (лямблии, хламидии).

Убивает даже яйца гельминтов.

Ункари. В его составе - кора перуанской лианы и кошачий коготь, являющиеся иммуномодуляторами растительного происхождения. Содержащиеся в них активные вещества увеличивают срок жизни клеток иммунной системы и сохраняют их функциональную полноценность.

Цитразин. Природный антибактериальный комплекс широкого спектра. Потрясающий эффект Цитразина заключается в сочетании в одной таблетке активных соединений, вытжек из лекарственных растений.

Нейростабил. Это натуральный нейротропектор, отличное антистрессовое и противосудорожное средство.

Авирол. Комплексная поддержка иммунной системы.

Хологон. Натуральный глистогонный противостадийный детокс-комплекс.

Redaksiyanın ünvanı: AZ 1073 Bakı, Mətbuat, prospekti, "Azərbaycan" nəşriyyatı, 3-cü mərtəbə, 101-ci otaq.
www.samurpress.net
www.sedagetkerimova.com
e-mail:sedagetkerimova@gmail.com

Hesab nömrəsi
26233080000
"Kapital bank"ın 1 saylı
Yasamal filialı
kod 200037
VÖEN 130024708

Qəzet Azərbaycan
Respublikamızın Mətbuat və
Informasiya Nazirliyində
qeydə alınıb.
Qeydiyyat nömrəsi - 78

İndeks: 5581
Sifariş: 780
Tiraj: 2000
Tel: (012) 432-92-17

SAMUR

Baş redaktor
Sədaqət KƏRİMOVA